

Ηχογραφήσεις Αρχαίας Ελληνικής Μουσικής: μια παρουσίαση

Οι γνώσεις μας για τον ρόλο και τη θέση της μουσικής στην αρχαία Ελλάδα εμπλουτίστηκαν με εντατικούς ρυθμούς τα τελευταία χρόνια, χάρη στη συστηματική έρευνα διακεκριμένων επιστημόνων ανά τον κόσμο. Οι περισσότερες από αυτές προέρχονται κυρίως από φιλολογικές πηγές όπου συγκεντρώνονται άμεσες και έμμεσες αναφορές και από τις απεικονίσεις των μουσικών οργάνων στα έργα της

Πίνακας με σκηνή θυσίας (αντίγραφο του Gillieron) από τον Κατάλογο της Έκθεσης Μουσών Δώρα, που έγινε στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών (01/07-15/09/2004), σελ 217.

αρχαιότητας. Όσον αφορά στα σωζόμενα μουσικά κείμενα, αυτά είναι τόσο λίγα και αποσπασματικού χαρακτήρα (χειρόγραφα σε παπύρους, επιγραφές σε λίθινες επιφάνειες κ.ά.), ώστε δεν μπορούν δυστυχώς να αποτυπώσουν, παρά στο ελάχιστο, το μεγαλείο και τον πλούτο της Αρχαίας Ελληνικής Μουσικής. Μετά από τις πολύ σημαντικές προσθήκες των τελευταίων ετών, ο συνολικός αριθμός των γνήσιων αποσπασμάτων της ΑΕΜ ανέρχεται σε 61. Εδώ είναι σημαντικό να αναφερθεί και η πλέον πρόσφατη και πλήρης έκδοση των σωζόμενων της ΑΕΜ, με επιμέλεια, μεταγραφή και σχόλια των δύο διεθνώς κορυφαίων ειδικών της ΑΕΜ Egert Roehlmann και Martin West, Documents of Ancient Greek Music: The Extant Melodies and Fragments (Clarendon Press: Oxford, 2001).

Η ερώτηση που δικαιολογημένα προκύπτει είναι το κατά πόσο είμαστε σε θέση να παρουσιάσουμε αξιόπιστα ηχητικά ντοκουμέντα βασιζόμενοι σε τόσο ελλειπείς πηγές. Αυτό πράγματι είναι πολύ δύσκολο και γι αυτό συχνά γινόμαστε μάρτυρες αυθέραιτων καλλιτεχνικών αποτημάτων. Εντούτοις, ξεχωρίζουμε τις σημαντικότερες ηχογραφήσεις της διεθνούς μουσικής παραγωγής βάσει της επιστημονικότητας που τις διέπει και η οποία πηγάζει από την επίτευξη τριών συνθηκών: την εύστοχη αποκρυπτογράφηση των μουσικών καταγραφών, την κατασκευή όσο το δυνατόν ακριβέστερων αντιγράφων των μουσικών οργάνων εμπνευσμένων από τις πολυάριθμες παραστάσεις αττικής κεραμικής και την πραγμάτωση εκτεταμένων επιστημονικών ερευνών σχετικά με την αρχαία ελληνική μουσική.

Οι ηχογραφήσεις που παρουσιάζονται σε αυτό το μικρό αφιέρωμα σε χρονολογική σειρά έχουν επιλεχθεί ως οι αντιπροσωπευτικότερες της μουσικής παραγωγής των τελευταίων πενήντα ετών. Τα ηχητικά αποσπάσματα που συνοδεύουν τις σύντομες παρουσιάσεις ανήκουν σε δύο κατηγορίες συνθέσεων: στις ακριβείς «ηχητικές αναπαραστάσεις» των σωζόμενων μουσικών κειμένων και στις πιο ελεύθερες σύγχρονες συνθετικές δημιουργίες, βασισμένες στη μουσική θεωρία της ΑΕΜ. Έτσι, στα τρία πρώτα παραδείγματα αντιπαραβάλλονται τρεις εκδοχές του περίφημου Τραγουδιού του Σείκιλου (του μόνου πλήρους σωζόμενου μουσικού κειμένου της αρχαιότητας) από την επιγραφή μαρμάρινης επιτύμβιας στήλης του 1ου αι μ.Χ.. Στο τέταρτο παράδειγμα ακούμε μία πρωτότυπη μουσική σύνθεση εμπνευσμένη από κείμενο της Σαπφούς. Στο πέμπτο παράδειγμα ακούμε και πάλι την εκτέλεση ενός σωζόμενου έργου, του Α΄ Στάσιμου του Ορέστη του Ευρυπίδη.

Όλες οι ηχογραφήσεις ανήκουν στη συλλογή της Βιβλιοθήκης και είναι διαθέσιμες στους αναγνώστες της για τη διαμόρφωση μιας πιο ολοκληρωμένης εικόνας.

▶ Ancient & Oriental Music. Επιμ. Egon Wellesz. The History of

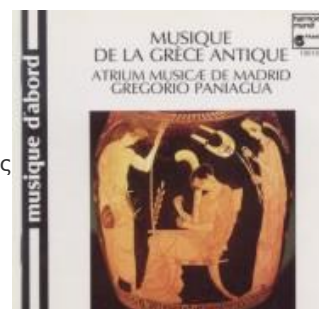

Music in Sound, vol. I. EMI, 1957 (LP).

Σπάνια ιστορική ηχογράφηση που ανήκει στη σειρά ηχογραφήσεων The History of Music in Sound του 1957(σε LP εκείνη την εποχή). Στον δίσκο αυτό, ανάμεσα σε μουσικά παραδείγματα άλλων αρχαίων πολιτισμών, απαθανάτιστηκε η συγκινητική και απείριπτη ερμηνεία του Πρώτου Δελφικού Ύμνου και του Τραγουδιού του Σείκιλου από την σοπράνο Arda Mandikian. Πρόκειται για μία από τις πρώτες επίσημες ηχητικές αναπαραστάσεις δύο εκ των σημαντικότερων σωζόμενων μουσικών κειμένων.

▣ Musique de la Grèce Antique. Atrium Musicae de Madrid. Dir. Gregorio Paniagua. Harmonia Mundi, HMA 1901015, 1979.

Η ηχογράφηση των ισπανών μουσικών, υπό τον ερευνητή Gregorio Paniagua, περιλαμβάνει όλα σχεδόν τα μουσικά κείμενα της αρχαιότητας που ήταν γνωστά το 1979 (περίπου 35 στο σύνολο). Και εδώ παραθέτουμε το Τραγουδί του Σείκιλου, όπου επιχειρείται μια ερμηνεία από σοπράνο με την διακριτική υποστήριξη οργανικής συνοδείας.

▣ Musiques de l'antiquité Grèque. Ensemble Kerylos avec la participation des Chœurs de l'ALAM. BNP, 1992.

Ηχογράφηση του συγκροτήματος «Κήρυλος» που είναι αφιερωμένο στην εκτέλεση αποσπασμάτων της ΑΕΜ. Το συγκρότημα ιδρύθηκε και διευθύνεται από την κορυφαία ερευνήτρια της ΑΕΜ Annie Bélis, γνωστή από την έκδοση των Δελφικών Ύμνων, και τη μονογραφία της με θέμα τον Αριστοξένο. Η ιδιόμορφη μελωδία του Τραγουδιού του Σείκιλου αποδίδεται αυτήν τη φορά με έναν πληθωρικότερο ερμηνευτικό τρόπο.

▣ Melpomén. Musique de la Grèce Antique. Ensemble Melpomén. Harmonia Mundi, HMC 905263, 2005.

Πρόσφατη ηχογράφηση του συγκροτήματος Melpomén της Schola Cantorum Basiliensis, υπό τη διεύθυνση του Conrad Steinmann. Πρόκειται για μια παραγωγή υψηλής καλλιτεχνικής αξίας, ενός έργου στη σφαίρα του φανταστικού, που όμως βασίζεται σε στοιχεία προσανατολισμένα στα ιστορικά δεδομένα της ΑΕΜ. Το απόσπασμα που παρουσιάζεται αποτελεί μια αιθέρια μελοποίηση στίχων της Σαφούς από τον 6ο αι. π.Χ.

▣ Ορχήστρα αρχαιοελληνικών μουσικών οργάνων «Λύραυλος». Αρχαία Ελληνική Μουσική. Ιστορία των Ελλήνων, τ. 16. (DVD που διανέμεται με την εγκυκλοπαίδεια Δομή).

Η πιο πρόσφατη ηχογράφηση της ελληνικής ορχήστρας αρχαιοελληνικών μουσικών οργάνων «Λύραυλος» που δημιουργήθηκε από τον μουσικό, μελετητή της ΑΕΜ και κατασκευαστή αρχαιοελληνικών οργάνων, Παναγιώτη Στέφο. Το μουσικό απόσπασμα (σε ζωντανή ηχογράφηση) του σωζόμενου σε θραυσματική μορφή έργου του Ευρυπίδη χρονολογείται στο 200 περίπου π.Χ.

Μαριάννα Αναστασίου
5 Φεβρουαρίου 2007